

הרב יהודה הלוי עמיחי

האדם והסביבה

התורה מצווה אותנו "והורשתם את הארץ וישבתם בה" ומכאן שיש מצווה של יישוב הארץ, אולם מאידך התורה מצווה אותנו לשמור על הטבע והנוף, ואוסרת השחתת עצי פרי. עלינו להניח לכל עיר בארץ ישראל מגרש סביב ומקום אויר כדי שאנשים ייהנו מאויר נקי ונעים בעיר. אנו צריכים לשמר מראות וגידולים מיוחדים, כפי שהרמב"ם אומר שהדרך לאהבת ד' היא כשיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ.

כאשר שני ערכים יכולים לדור בכפיפה אחת, בודאי זו הדרך הנכונה, וכדברי החכם מכל אדם, גם מזה וגם מזה על תנח ידך. אם אפשר לגרום למצב שיישוב הארץ לא יפגע בערכי הטבע בודאי שיש להשתדל בכך. כמו כן כאשר ישנה סתירה ברורה ומוחלטת בין הערכים השונים, צרכי האדם ויישוב הארץ קודמים לכל תנאי הטבע שבארץ, שהרי כל הבריאה באה לשרת את האדם, והאדם צריך לעבוד את בוראו, ובכך משתלמת שירת הבריאה כולה דומם, צומח, חי, מדבר וישראל. על כן כאשר עומדת השאלה של התנגשות בין ערכי הצומח או החי לבין צרכי ישראל ויישובו ברור שצרכי עם ישראל קודמים.

השאלה המורכבת היא כאשר האדם על מנת לשמר את הטבע יצטרך להצטמצם או לגור במקום שאיננו חפץ, האם על האדם להצטמצם ולהדחק בשביל ערכי הטבע. האם מותר לעקור ערכי נוף לצורך הקמת יישוב?

חכמי ישראל התלבטו בשאלה האם מותר לעקור עץ פרי על מנת שאדם יגור בבית מואר יותר או ממוזג יותר. היו שאמרו שאין לעקור עצי פרי לצורך רווחת חייו

של האדם, והיו שאמרו גם רוחות יהודי בארץ ישראל היא סיבה מספיק חשובה כדי לעקור עצי פרי ממקומם.

כל הדיונים הללו הם במובן הפרטי של האדם והעץ אולם כאשר אנו דנים שבים לארץ ישראל ומקימים ערים ומושבים חדשים כאן מתווסף שיקול חדש. יישוב חדש בארץ ישראל הוא בעצמו קידוש השם. הנה נבנה עוד מקום לעבודת ד'. אין כאן שאלה של פרטיות אלא ציבורית, העם שבונה את עריו יש בכך תפארת לעם, כאשר העם בונה עיר לאלוהים הרי שיש בכך תפארת לעם ולאלוהי ישראל. על כן עלינו להשתדל למנוע כל פגיעה בערכי הטבע, אולם אפילו אם חלילה ערכי הטבע ייפסדו עלינו להרבות בהקמת ערים בארץ ישראל, שבכך מתקדש שמו של עם ישראל בעיני העמים.

ימי חודש אב ימים מיוחדים לאנשי גוש קטיף. מלבד האבלות על חורבן בית מקדש נוסף לעמנו גם אבלות על חורבן יישובי גוש קטיף. עם כל הצער והכאב התקיים בנו "התנערי מעפר קומי" ורוב קהילות גוש קטיף עסוקות בהקמת היישובים החדשים בכל מקומות מושבותיהם.

פתחנו את החוברת במאמר על האדם והסביבה. סוגיה זו נדרשה לפתחנו מסיבות חיצוניות אך מעז יצא מתוק וזכינו לברר סוגיה זו מבחינה הלכתית בעלוננו וגם ביום העיון האחרון בט"ו בשבט. במכתב מרתק של הרב עובדיה הדאיה זצ"ל לרב הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל אנו חוזרים על הראשונות בעניינה של ארץ ישראל. הרב סוחובולסקי כתב על ערך נטיעת הכרם כמצוות ישוב הארץ, מאמר זה נכתב לרגל נטיעת הכרם בימים אלה, ביישוב שומריה של קהילת עצמונה ת"ו.

על השאלה המעשית שנדונה במכון בענין הפרשת תרומות ומעשרות בעציצי משתלה כתב הרב יהודה עמיחי. הרב אחטוב עוסק בסוגיה הלכתית נפוצה של בעיית ערלה בעצים שעלו מאליהם. האם איסור כלאי הכרם נאמר רק על חיטה ושעורה או על כל חמשת מיני דגן? בכך עוסק הרב יעקב אפשטיין. וכן עוסק הרב אפשטיין בחיוב הבאת בכורים מחמשת מיני דגן. חותמים אנו את החוברת בסדרת שאלות ותשובות קצרות שנענו באתרי האינטרנט השונים מאת הרב יהודה עמיחי.

קיץ בריא ופורה
מערכת ארץ חמדה